

JAK ROZPOZNAĆ *FAKE NEWS*? CO MOŻE ŚWIADCZYĆ O TYM, ŻE ARTYKUŁ PODAJE NIEPRAWDZIWE INFORMACJE ?

W dobie powszechnej dostępności informacji, umiejętność rozróżniania kłamstwa od prawdy wydaje się być priorytetem. Facebook i inne portale społecznościowe zasypują nas tzw. „fake news,” a my nawet nie zdajemy sobie sprawy, że nasza aktywność przyczynia się do rozpowszechniania fałszywych plotek.

FAKE NEWS – Z ANG. OZNACZA DOSŁOWNIE „FAŁSZYWĄ INFORMACJĘ MEDIALNĄ”, najczęściej intencjonalnie wprowadzającą odbiorców w błąd. Jej celem może być manipulacja odbiorcą, wpływanie na jego sposób myślenia, emocje czy decyzje.

Ale dlaczego jesteśmy skłonni do dzielenia się bzdurami z innymi? Najczęściej albo rozprzestrzeniaamy bzdury nieświadomie, albo po prostu nie obchodzi nas, czy informacje są prawdziwe. Zdarza się to, na przykład, w sytuacjach, które wymagają od nas zajęcia konkretnego stanowiska czy wygłoszenia opinii na temat, o którym niewiele wiemy. Co gorsza, mamy również silne tendencje do oceniania lepiej tych wypowiedzi, z którymi z góry się zgadzamy; nieważne, czy są one prawdziwe czy nie. Innym mechanizmem, który wpływa na naszą ocenę informacji jest ponawianie. Eksperymenty pokazują, że kiedy słyszymy fałszywą informację powtórzoną nawet tylko raz, jesteśmy bardziej skłonni do zapamiętania jej i jednoczesnego wyrzucenia z pamięci poprzedniej informacji, nawet jeśli to właśnie ona była prawdziwa. Dzieje się tak ze względu na „efekt iluzji prawdy”, przez który każda przynajmniej raz powtórzona informacja wydaje nam się być bardziej bliska prawdzie. Powtórzoną informację łatwiej nam jest przeanalizować i zapamiętać, a co za tym idzie mamy do niej lepszy dostęp.

OTO 14 WSKAZÓWEK JAK ROZPOZNAĆ FAKE NEWS:

1. Zachowaj sceptycyzm wobec tytułu (nagłówek) oraz tzw. lidu (ang. *lead* – pierwszy, wyróżniony akapit tekstu wprowadzający do treści artykułu). Zadaniem nagłówka i lidu jest zwrócenie Twojej uwagi i wywołanie w Tobie emocji, dlatego często są one przesadzone, kontrowersyjne czy szokujące. Często też okazuje się, że to, o czym wspomniano w tytule, nie znajduje odzwierciedlenia w treści artykułu. Pamiętaj więc, by nie wyciągać wniosków tylko na podstawie nagłówka i lidu (jest to niestety częsty błąd w mediach społecznościowych).
2. Zapoznaj się z całą treścią artykułu i czytaj uważnie, analizując to, co czytasz.
3. Sprawdź wiarygodność autorów informacji – czy podpisują się imieniem i nazwiskiem (jeśli sprawdzisz je w dowolnej wyszukiwarce internetowej, możesz stwierdzić, czy nazwisko jest prawdziwe, czy fałszywe), jakie mają wykształcenie bądź dorobek zawodowy/naukowy.
4. Sprawdź, na jakie źródła informacji powołuje się autor – czy są to np. wyniki konkretnych badań naukowych (ze szczegółowym opisem lub – jeszcze lepiej – bibliografią lub linkiem do źródła), czy tylko ogólne określenia typu „z badań wynika, że...”, „amerykańscy naukowcy dowiedli, że...”, „jak od dawna wiadomo...”.
5. Oceń wiarygodność portalu – żadne źródło nie daje stuprocentowej pewności, jednak największą wiarygodność mają czasopisma naukowe (i ich internetowe wydania), duże portale informacyjne (zwykle dokładają starań, by zweryfikować informacje, nim je opublikują) a także portale i blogi prowadzone przez naukowców i specjalistów. Również jednak w tym wypadku należy zwracać uwagę na źródła – niektórzy autorzy mogą podawać się za

specjalistów, a promować np. pseudonaukę czy teorie spiskowe (ostatnio dotyczy to zwłaszcza medycyny i dietetyki – w internecie bardzo dużo jest nieprawdziwych informacji na ten temat).

6. Zwróć uwagę na to, czy zawarte w tekście wnioski faktycznie można logicznie wywieść z przedstawionych przesłanek – jedną z metod manipulacji jest przedstawianie prawdziwych faktów, ale wyciąganie z nich niewłaściwych, nieuzasadnionych czy przesadzonych wniosków.

7. Poszukaj tej informacji na innych portalach – czy podają ją również jakieś inne, wiarygodne źródła?

8. Sprawdź czy inne, wiarygodne źródła nie zdementowały tej informacji.

9. Sprawdź datę publikacji – czy nie jest już nieaktualna?

10. Jeśli możesz, spytaj o zdanie eksperta z danej dziedziny (np. swojego nauczyciela).

11. Uważnie przyjrzyj się opublikowanemu zdjęciu – być może zostało zmodyfikowane przy użyciu programu graficznego.

12. Przeanalizuj własne przekonania – mogą one silnie wpływać na nasz osąd i ocenę wiarygodności treści. Jeśli jakaś treść zgadza się z naszymi poglądami, jesteśmy skłonni łatwo w nią uwierzyć, nawet jeśli nie jest wiarygodna. Z kolei jeśli jakaś informacja nie jest zgodna z naszymi poglądami, jesteśmy bardziej skłonni ją odrzucić, nawet jeśli jest dobrze udokumentowana, wiarygodna i prawdziwa. Jeśli chcesz naprawdę rozumieć świat i wiedzieć dużo na jego temat, musisz zachować otwarty umysł, ale zarazem krytycznie myśleć – aby nie odrzucać informacji tylko dlatego, że nie pasuje do Twoich przekonań, ale jednocześnie by umieć trafnie ocenić jej wartość i wiarygodność.

13. Upewnij się, czy dana informacja nie jest żartem lub satyrą.

14. Zainterесuj się tym, na czym polega metoda naukowa – w jaki sposób prowadzi się badania naukowe, jak się je weryfikuje, jak sprawdza się ich rzetelność. Im więcej będziesz wiedzieć na ten temat, tym trudniej będzie Cię oszukać i tym łatwiej będziesz w stanie samodzielnie odkryć, czy źródła, na które ktoś się powołuje są wiarygodne czy nie.

źródło:

"Poradnik efektywnego nauczania" M. Goetz
<https://www.mala-psychologia.eu/>